

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ
ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2009

Ιστορία Κατεύθυνσης

1^ο ΘΕΜΑ

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από το παρακάτω κείμενο:

α. Να παρουσιάσετε το περιεχόμενο της αγροτικής του 1917.

β. Να παρουσιάσετε τα αποτελέσματα που είχε η αγροτική μεταρρύθμιση του 1917 για τη μικροαγροτική γεωργία, την οικονομική ζωή, και το συνεταιριστικό κίνημα.

Αγροτική μεταρρύθμιση του 1917

Η αγροτική μεταρρύθμιση του Βενιζέλου ήταν το πιο ριζοσπαστικό μέτρο που είχε εφαρμοστεί ως τότε στην Ελλάδα... Μολονότι άλλαξε ριζικά τις σχέσεις της ιδιοκτησίας της γης, γενικεύοντας το σύστημα της μικρής οικογενειακής ιδιοκτησίας που επικρατούσε στην Πελοπόννησο, δε μετέβαλε ποιοτικά τον τρόπο παραγωγής, παρόλο που άλλαξε σε κάποιο βαθμό τις σχέσεις παραγωγής-τουλάχιστον στις περιοχές που εφαρμόστηκε- σύμφωνα με τις ανάγκες της αναπτυσσόμενης καπιταλιστικής δομής...

Η αγροτική μεταρρύθμιση και ο συνακόλουθος τεμαχισμός της γης συνοδεύθηκαν από αύξηση επενδύσεων στην αγροτική παραγωγή, με τη μορφή πιστώσεων, και από την ταχεία εξέλιξη του συνεταιριστικού κινήματος, που αποσκοπούσε αφενός στην προστασία των μικρών παραγωγών και αφετέρου στη μεγαλύτερη ασφάλεια των επενδύσεων στην αγροτική οικονομία. Το βασικό θεσμικό πλαίσιο για την οργάνωση των συνεταιρισμών δημιουργήθηκε το 1914. Οι συνθήκες που δημιούργησε ο πόλεμος έδωσαν στο συνεταιριστικό κίνημα μεγάλη ώθηση. Τα προβλήματα που είχαν σε σχέση με τη διακίνηση προϊόντων, την παραδοσιακή εκμετάλλευση του μικρού παραγωγού από τους μεσάζοντες, την έλλειψη κεφαλαίων και τους τοκογλυφικούς όρους δανειοδοτήσεως που επικρατούσαν στην ελεύθερη αγορά, έκαναν ακόμη πιο αισθητή την ανάγκη συλλογικής ασφάλειας που πρόσφεραν οι συνεταιρισμοί. Ιδιαίτερα η ανάγκη αυτή και η ρύθμιση πιστώσεων, έδωσαν ώθηση στο κίνημα το οποίο ενθάρρυναν ταυτόχρονα και η κυβέρνηση και η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, που ήταν και το κυριότερο πιστωτικό ίδρυμα της χώρας. Ανάμεσα στο 1911 και 1914, το συνεταιριστικό κίνημα δυνάμωνε συνεχώς. Αργότερα, η ίδρυση του Υπουργείου γεωργίας, τον Ιούνιο του 1917, αμέσως μετά την επάνοδο του Βενιζέλου στην Αθήνα, στάθηκε η απαρχή της άμεσης κρατικής παρεμβάσεως στην οργάνωση και καθοδήγηση της γεωργικής παραγωγής, έστω και αν η παρέμβαση ήταν στην αρχή υποτυπώδης. Ανάμεσα στα 1915 και 1918, ο αριθμός των συνεταιρισμών αυξήθηκε από 150 σε 790, αριθμός που διπλασιάστηκε το 1920. Το 70% περίπου αυτών των συνεταιρισμών ήταν πιστωτικοί οργανισμοί.

2^ο ΘΕΜΑ

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα ιστορικά παραθέματα να προσδιορίσετε τη φύση και τις μεθόδους των διωγμών που υπέστησαν οι Έλληνες

του Πόντου από τους κεμαλικούς.

«Οι Νεότουρκοι αποκάλυψαν το μεγαλεπήβολο σχέδιο τους, την εξόντωση δηλαδή όλων των ιθαγενών Χριστιανών της Μικράς Ασίας. Ποτέ, σε καμιά περίοδο της ιστορίας, κανένα πιο διαβολικό σχέδιο δεν είχε στοιχειώσει τη φαντασία του ανθρώπου. Η «ερυθρά» σφαγή ολοκληρώθηκε από ένα σύστημα που λέγεται «λευκή» σφαγή. Πρόκειται για την αργή εξόντωση από την κατομεταχείριση, τις εκτοπίσεις, το κρύο, την παρατεταμένη στέρηση νερού και τροφής, τον αποκλεισμό σε μπουντρούμια, τόσο μικρά, που να μη χωράς όρθιος. Ο φανατισμός και η κτηνωδία του Εμβέρ, η πιο ψυχρή, μα κινική φαντασία του Ταλαάτ αγάλλισαν μ' αυτή την τρομερή επιπόηση. Μπορούσαν να ισχυριστούν πως τις εκτοπίσεις τις απαιτούσαν οι στρατιωτικές ανάγκες και πως τα χέρια τους δεν είχαν λερωθεί με αίμα, γιατί οι χριστινοί πέθαιναν μόνοι τους στο δρόμο!»

«11 Δεκεμβρίου 1916. Ληλατήθηκαν 5 ελληνικά χωριά και κατόπιν κήκαν. Οι κάτοικοι εκτοπίστηκαν. 12 Δεκεμβρίου 1916. Στα περίχωρα της πόλης καίγονται χωριά. 14 Δεκεμβρίου 1916. Ολόκληρα χωριά καίγονται μαζί με τα σχολεία και τις εκκλησίες. 17 Δεκεμβρίου 1916. Στην περιφέρεια Σαμψούντας έκαψαν 11 χωριά. Η λεηλασία συνεχίζεται. Οι χωρικοί κατοπιούνται. 31 Δεκεμβρίου 1916. 18 περίπου χωριά κήκαν εξ' ολοκλήρου, 15 εν μέρει. 60 γυναίκες περίπου βιάστηκαν. Ελεηλάτησαν ακόμη και εκκλησίες. [Έκθεση του αυστριακού πρέσβη στην Κωνσταντινούπολη Pallavicini, 19 Δεκεμβρίου 1916 και 2 Ιανουαρίου 1917 για τα γεγονότα στη μαρτυρική Αμισό.]

ΑΠΑΝΤΗΣΗ 1ου ΘΕΜΑΤΟΣ

α. Σχ. βιβλίο σελ.43-45 «Το αποφασιστικό ..... σε 40%».

β. Μετά από λίγα χρόνια, κάτω από την πίεση του προσφυγικού προβλήματος η αγροτική μεταρρύθμιση ολοκληρώθηκε. Αποτέλεσμα της αγροτικής μεταρρύθμισης ήταν ότι στην αγροτική οικονομία διαμορφώθηκε καθεστώς μικροϊδιοκτησίας. Σύμφωνα με το παράθεμα, το σύστημα μικρής οικογενειακής ιδιοκτησίας, που υπήρχε ως τότε στην Πελοπόννησο, γενικεύτηκε με την αγροτική μεταρρύθμιση. Ωστόσο δεν ακολούθησε ποιοτική μεταβολή στον τρόπο παραγωγής.

Ένα νέο πρόβλημα που προέκυψε λόγω της μικρής ιδιοκτησίας είναι ότι οι μικροκαλιεργητές δυσκολεύονταν να εμπορευματοποιήσουν την παραγωγή τους και έπεφταν συχνά θύματα των εμπόρων. Αποτέλεσμα αυτού ήταν η ανάπτυξη του κρατικού παρεμβατισμού στο χώρο της γεωργίας. Προωθήθηκε η ίδρυση της αγροτικής τράπεζας και, όπως επισημαίνεται στο κείμενο αυξήθηκαν οι επενδύσεις στην αγροτική παραγωγή με τη μορφή πιστώσεων.

Παράλληλα με τη δημιουργία κρατικών οργανισμών παρέμβασης, δημιουργήθηκαν και παραγωγικοί συνεταιρισμοί. Κατά το παράθεμα, αυτοί εξελίχθηκαν γρήγορα και αποσκοπούσαν τόσο στην προστασία των μικροκαλιεργητών από τους τοκογλύφους-εμπόρους, όσο και στη διασφάλιση των επενδύσεων στη γεωργία. Πληροφορούμα-

στε ότι το θεσμικό πλαίσιο των συνεταιρισμών διαμορφώθηκε το 1914, γεγονός που έδωσε ώθηση στην ανάπτυξη τους. Το 1917 με το Βενιζέλο η κρατική παρέμβαση στην αγροτική οικονομία είναι αισθητή και είναι εντυπωσιακά τα σχετικά στοιχεία που δίνονται: οι συνεταιρισμοί που το 1915 ήταν 150, έφθασαν το 1918 στους 790 και το 1920 διπλασιάστηκαν!

Το αγροτικό ζήτημα, λοιπόν, απέκτησε νέο περιεχόμενο, χωρίς να προκαλέσει τις εντάσεις που γνώρισαν άλλα κράτη της Ευρώπης (Ισπανία, Βουλγαρία, Ρουμανία κ.λ.π.)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ 2ου ΘΕΜΑΤΟΣ

Θέτουμε ως εισαγωγή στην απάντηση από το σχολικό βιβλίο: «Είναι γνωστή...1916-1923» και «Από τους 697000 Ποντίους...αμελέ ταμπουρού» [σελ. 253-254]. Συνεχίζουμε γράφοντας από το σχολικό βιβλίο: «Η φύση...κακουχίες» [σελ. 254], «Η κατάσταση...Σαμψούντα» [σελ. 254]. Από τα παραθέματα αντλούμε πληροφορίες τόσο για τη φύση όσο και για τις μεθόδους των διωγμών που υπέστησαν οι Έλληνες του Πόντου από τους Νεότουρκους και τον Κεμάλ. Συγκεκριμένα στο πρώτο παράθεμα ο Sartiaux χαρακτηρίζει ως το πιο «διαβολικό» σχέδιο στην ιστορία, αυτό των Νεότουρκων για την εξόντωση των Χριστιανικών πληθυσμών της Μ.Ασίας. Περιγράφει το σύστημα εξόντωσης των Ελλήνων από τους Κεμαλικούς, που το παρουσιάζει με το όνομα «λευκή» σφαγή, γιατί όπως χαρακτηριστικά αναφέρει οι Έμβερ και Ταλαάτ, μπορούσαν να υποστηρίξουν πως οι εκτοπίσεις των Χριστιανών επιβλήθηκαν από τις στρατιωτικές ανάγκες και πως δεν είχαν λερώσει τα χέρια τους με αίμα, αφού οι Χριστιανοί πέθαιναν μόνοι τους στο δρόμο (από τη στέρηση νερού, τροφής, το κρύο κ.α.)

Συγκλονιστικά είναι και τα στοιχεία -που δίνονται στην έκθεση του αυστριακού πρέσβη στην Κωνσταντινούπολη, στις 19/12/1916 και 2/1/1917. Στην έκθεση φαίνεται πως οι λεηλασίες, το κάψιμο ολόκληρων χωριών, οι κατοπιότητες και οι βιασμοί γινόταν συστηματικά στους περιοχές της Αμισού και της Σαμψούντας. Συνολικά, ο παρευξέινος ελληνισμός της Μ.Ασίας εξοντώθηκε κατά την περίοδο 1914-1924 ή ακολούθησε το δρόμο της διασποράς προς την Ευρώπη, την Αμερική και την Περσία, τη Σοβιετική Ένωση και την Ελλάδα. Άλλωστε τα Αρχεία των Υπουργείων Εξωτερικών της Ευρώπης και της Αμερικής, καθώς επίσης και οι εκθέσεις διεθνών οργανισμών πιστοποιούν το μέγεθος και το είδος του διωγμού που υπέστησαν οι Έλληνες του Πόντου.

ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΑΝ ΤΑ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

ΧΑΣΙΑΚΗΣ
ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ